

високопродуктивної та високоякісної праці за найменших фізичних зусиль і мінімального нервового напруження та передбачає [1]:

- оснащеність робочого місця відповідним щодо його призначення основним і допоміжним устаткуванням, технологічним та організаційним оснащенням, засобами зв'язку;

- раціональне планування, тобто найзручніше та найефективніше розміщення усіх елементів робочого місця для трудового процесу;

- забезпечення безперебійного обслуговування робочого місця допоміжними службами;

- створення безпечних і здорових умов праці.

Залежно від рівня виробництва, робочі місця розрізняють за змістом здійснюваних на них процесів праці, за характером технічного оснащення, а також за ступенем технологічного взаємозв'язку з іншими ланками підприємства.

Оскільки головним елементом трудового процесу є людина, організація робочого місця має спиратися на забезпечення їй необхідних зручностей. Тому підбирати устаткування й оснащення, а також планувати робочі місця треба з урахуванням антропометричних особливостей людини.

Список використаних джерел

1. Назарова Г.В., Іванісов О.В., Семенченко А. В. Організація та нормування праці: навч.посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 339 с.
2. Шевяков О.В. Психологічне забезпечення складних систем діяльності: навч.посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 244 с.

НАВЧАННЯ УЧНІВ БЕЗПЕЧНИМ ПРИЙОМАМ ПРАЦІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Вінницька Д. С.

студентка факультету технологій та дизайну

*Полтавський національний педагогічний університет імені ВГ. Короленка
м. Полтава*

Протягом усього навчального процесу учень має справу з певними небезпеками на уроках трудового навчання. Вплив цих небезпек може призвести до травмування, тому завжди актуальним є питання навчання учнівської молоді правилам безпеки, формування умінь та навичок дотримання безпечних прийомів праці при кротування різними інструментами, пристосуванні, роботі з різноманітним обладнанням.

Питанням особливостей навчання школярів правилам безпеки на уроках трудового навчання та технологій присвячено праці науковців викладачі, зокрема А.Цини, Ю.Срібної, Л.Гриценко, П.Кузьменко, О.Кудрі та ін.

Метою статті є аналіз особливостей навчання учнів безпечним прийомам праці на уроках трудового навчання.

Школярі на уроках трудового навчання та технологій працюють в майстернях столярних, слюсарних, швейних, кулінарних. Уроки праці для

хлопчиків пов'язані з підвищеним ризиком травмування, особливо якщо йдеться про роботу з деревообробними та металообробними інструментами. Саме тому вчителю дуже важливо тримати на постійному контролі поведінку школярів, не допускати небезпечної поведінки, контролювати справність шкільного інвентарю. Для цього існують інструкції з охорони праці та безпеки життєдіяльності для учнів під час навчання у майстернях з трудового навчання з обслуговуючих та технічних видів праці [1-3].

Кожен школяр перед тим, як розпочати виконання навчальних завдань, повинен бути ознайомлений з технікою безпечної роботи з інструментами, пристосуваннями, обладнанням. Інформацію надає вчитель на початку занять, здійснює функцію контролю за дотриманням учнями правил безпечної праці. При проведенні поточного інструктажу також акцентує увагу учнів на правилах безпеки при роботі з інструментом та обладнанням. Важливо, щоб учні не відволікались під час роботи і не відвертали увагу інших. Коли вчитель звертається до всіх учнів, вони мають припинити роботу й уважно вислухати зауваження, інструктаж. Школярі мають використовувати навчальний час для виконання завдання, своєчасно й високоякісно виконувати доручену справу.

Чергові мають свої обов'язки. Вони приходять у майстерню за десять хвилин до уроку, видають учням, за вказівкою вчителя, інструменти, згідно з нумерацією робочих місць і після занять ставлять все на місця і доповідають вчителю про стан майстерні.

Зупинимось детальніше на основних правилах техніки безпеки під час уроків з технічних видів праці: брати інструменти, використовувати їх, а також користуватися верстатами можна лише з дозволу вчителя; приступаючи до уроку праці, школяр повинен попередньо одягнути всі необхідні для кожного конкретного випадку засоби захисту (халат, головний убір, рукавиці, окуляри); при обробці матеріалів необхідно завжди використовувати встановлені завзяті та підкладні пристрої; заборонено виконувати завдання зламаним чи пошкодженим інвентарем; інструменти завжди треба тримати так, щоб найнебезпечніша частина (гостра) була спрямована від себе; не можна перевіряти ріжучу кромку інструмента руками; не користуватись відкритим вогнем; не можна класти ріжучий і колючий інструмент догори і до себе; залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади, обладнання; перед зупинкою металообробного або деревообробного інструмента потрібно завжди попередньо відводити свердло або різець від деталі; перед початком роботи на токарних верстатах перевірити наявність і надійність кріплення захисних засобів і з'єднання захисного заземлення; заборонено здувати зі верстата стружку або скидатися рукою, у разі отримання травми негайно припинити роботу та повідомити про це свого вчителя; після закінчення уроку здати весь інструмент, спецодяг та засоби захисту.

Заняття під час уроків праці дівчат не менш травмонебезпечні, ніж хлопчиків. Швейні машини, праски, гострі ножиці та голки при неправильному поводженні можуть бути джерелом небезпеки. Саме тому в майстернях з обслуговуючих видів праці школярам при вивченні різних

технологій необхідно повністю дотримуватися правил безпеки праці. Необхідно цілеспрямовано формувати в учнів усвідомлене ставлення щодо необхідності організації безпечного навчального середовища.

Розглянемо загальні правила безпеки на уроках з обслуговуючих видів праці: не можна учням користуватися інструментами за призначенням, а також пошкодженими предметами; під час практичної роботи учні виконують тільки ті види робіт, які доручив учитель; у процесі проколювання отвору потрібно бути уважним. Користуватися тільки справним інструментом - ручка повинна бути щільно припасована із захисним кільцем. Запасні голки зберігати у футлярі або гольнику і не використовувати голку замість булавки робоче місце треба утримувати у чистоті, предмети зберігати відповідно до техніки безпеки; ножиці та голки необхідно зберігати у спеціально призначених для цього місцях; забороняється використовувати іржавих голок для виконання завдань, тому що вони погано проколюють тканину і можуть зламатися та поранити руку; використані інструменти необхідно класти на їхнє, призначене місце, також не можна залишати відкриті ножиці, якщо їх треба передати комусь, то вони повинні бути закриті і направлені рукояткою до одержувача; користуватися тільки справним інструментом, у якого ручка повинна бути щільно припасована із захисним кільцем; у процесі різання уважно слідкувати за розміткою; не підходити близько до тих, хто працює на швейних машинах, не відволікати їх, не передавати через них жодних предметів; не проводити чищення та мастило швейної машини на ходу; не рухати машину з опущеною лапкою без тканини; обережно поводитися з гарячою праскою; після уроку прибрати своє робоче місце, і також потрібно пам'ятати про те, що у навчальних майстернях потрібно чітко дотримуватись правил користування з електричними пристроями і протипожежною системою.

Таким чином, вчителям перед початком навчального процесу кожного року потрібно розповідати про правила поведінки і безпеки у майстернях з різними електронними приборами, верстатами і гострими приборами. У кабінетах трудового навчання, майстернях необхідно забезпечити оптимальні умови мікроклімату, достатню природну і штучну освітленість. Робочі місця, верстати, столи повинні бути підібрані з урахуванням віку і зросту школярів. Існує ряд правил з дотримання правил безпечної поведінки на уроці трудового навчання. Під час роботи у навчальній майстерні на кожному уроці треба звертати увагу на те, чи дотримуються учні правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати з заходами попередження травматизму. Головне слідкувати за учнями, постійно нагадувати про правила поведінки в робочих майстернях і також чергування в них. До занять допускаються учні, які пройшли інструктаж з охорони праці, про безпечні методи роботи.

Список використаних джерел

1. Інструкція поведження на уроках праці.

URL: <https://sites.google.com/site/kafedratrudovogonavcanna/home/pravila>

2. Інструкції з безпеки життєдіяльності на уроках трудового навчання.
URL: <https://sites.google.com/site/sajtvcitelatrud/home/bezpeka-na-urokah>
3. Інструкція з охорони праці для учнів під час навчання у майстернях з трудового навчання. URL: <https://naurok.com.ua/instrukci-z-tehniki-bezpeki-v-kabineti-trudovogo-navchannya-127233.html>
4. Кудря О. В. Формування в учнів усвідомленого ставлення щодо необхідності організації безпечного життєвого середовища. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : зб. наук. праць Всеук. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці (м. Полтава, 25-26 квіт. 2019 р.) / упоряд. і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2019. С. 465–467.
URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14727>

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ

Рибальченко А.Д.

*здобувач вищої освіти ступеня «Бакалавр»
інженерно-технологічного факультету*

Дрожчана О.У.

*старший викладач кафедри безпеки життєдіяльності
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава*

За багаторічними статистичними даними електротравми в загальному виробничому травматизмі складають близько 1%, а в смертельному – 15% і більше. Останнє свідчить про тяжкість електротравм, в цілому, про значні етично-моральні та економічні проблеми особи, сім'ї, суспільства, пов'язані з електротравматизмом.

Орієнтовний розподіл нещасних випадків внаслідок дії електричного струму в промисловості за вказаними видами травм: місцеві електротравми – 20%; електричні удари – 25%; змішані травми, тобто одночасно місцеві електротравми та електричні удари – 55%. Найбільш небезпечним видом електротравм є електричний удар – раптове збудження живих тканин організму внаслідок дії електроструму, яке супроводжується судомним скороченням м'язів [2].

Крім виробництва, електроенергія з кожним роком знаходить все більше застосування в побуті. Недотримання вимог безпеки в цьому випадку супроводжується електротравмами, щорічна кількість яких значно перевищує виробничі електротравми. При чисельності населення України менше 1% від світової, кількість смертельних електротравм перевищує 6% від загальносвітової.

Наведене вище свідчить про наявність в Україні проблеми з електротравматизмом. За кожною електротравмою, і особливо тяжкою, стоїть трагедія особи, сім'ї, суспільства, значні матеріальні втрати і втрати трудових